

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Felhívás a kath. tanítóegyesületekhez és esp. tanítói körökhöz.

Az Országos Katolikus Tanügyi Tanács f. évi március hó 19-én tartott üléséből a következő tétel megvitatására, tárgyalására kéri fel a hazai katolikus tanítóegyesületeket és köröket, megjegyezvén, hogy a beérkezett határozatok alapján e tétel közül tüzi ki az Országos Bizottság f. évi közgyűlésének tárgyait.

1. A kísérleti *paedagógia* eredményeinek alkalmazása az elemi oktatásban.
2. Az elemi iskolai tanítási terv revíziójának elvei.
3. Az egységes tanítói fizetés és a tanítói nyugdíjtörvény revíziója.
4. A tanítóképző tanárok egységes fizetése és nyugdíja.
5. A népiskolai olvasókönyv és a reáltárgyak oktatása.
6. Mik a teendők arra nézve, hogy a népiskola minden növendéke elvégezze a VI-ik osztályt?
7. Az országos és a hitközségi katolikus autonómiában a hitközségi iskolák és intézetek adminisztrációjának szervezete.
8. A világbéke eszméje és a népiskola.
9. Miként szerezhet érvényt a tanító a közeletben a keresztény elveknek?
10. Mily irányban vezesse a tanító a felntettek oktatását?

A Tanács elnöksége tisztelettel kéri az egyesületek és körök t. vezetőségeit, hogy e tételre vonatkozó gyűlési határozatokat lehetőleg j. év május hó 15-ig, de legkésőbb június hó 15-ig az Országos Katolikus Tanügyi Tanács központi irodájába (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 30.) beküldeni sziveskedjenek.

Budapest, 1914. március hó 27-én.

Hazafias üdvözlettel
az Országos Kath. Tanügyi Tanács
elnöksége.

Guzsvenitz Vilmos emlékezete.

1865—1913.

Emlékbeszéd. Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanácsnak 1914. március 19-én tartott ülésében előadta Végli Ferenc pozsonyi kath. tanítónőképző igazgató.

Nem hittem, hogy jól látok, mikor először olvastam, hogy meghalt Guzsvenitz Vilmos.

A jóbarátnak szeretete jaldult meg lelkemben a gyászkeret láttára neve körül és csak amikor az oltár-testvéri részvét első könnyűit törölgetvén, fonódtak tovább gondolataim, hogy nemcsak én gyászolom a hirtelen elköltözöttet, hanem gyászolja a magyar pedagógia is. Mert annak érdemes, hű munkása, bátor katonája volt.

Abban a kollégialis érzéssel megfogalmazott szép nekrológban,¹ melyben egyik munkatársa panaszolta el a magyar tanítóképzés ügyének és elárvult intézetének keservét, cikkező társunk a derékbatört tölgyfához hasonlítja Guzsvenitz váratlan halálának tragikumát. A gondolat fájdalmasan találó. Csakugyan valami ilyen emlék fejezné ki legmarkansabban kedves halottunk egyéniségét. S a Katolikus Tanügyi Tanács megbízásából nekem jut most a gyászos feladat, hogy emlékbeszédet mondjak kedves tagtársunk felett, hogy emléksorokat szerkesszek erre a derékbatört tölgyre, erre a szomorú fejfára. Az ilyen szerepre kijelöltek, az ilyen diszes társaságban szót emelők, rendesen saját gyöngeségüknek szerény emlegetésével szokták kezdeni. És annál szerényebben, minél nagyobb virtuozitással tudják megoldani feladatukat. Én pedig, érjen bár ezért méltán megérdemelt gánes, egészen félreteszem a szerénységet; hívjam bár ki ezáltal szavamra a legszigorúbb kritikát, engedélyt, jogot kérek hozzá, hogy drága halottunk felett én zenghessem el e nagytekintetű tanácsnak gyászhimnuszát, én zokoghassam el pályatársainak fájdalmát, én hirdessem érdemeit, én dicsérjem erényeit, hogy én hintsek virágot hantjaira. Szerénytelen hang ugyebár? De a szempilla könnycseppjén megtört sugár melegebb a gyémántfény tündöklésénél, a sajtó szeretet nem vesződik a koszorúfűzessel, hanem nyaláb számra tépi a mező ékességeit és marékkaal szórva virágözönnel borítja be a sírhalmot. Nekem pedig a mi Guzsvenitz Vilmosunk nemcsak paptestvérem, nemcsak tanítókollégám, hanem ifjú

¹ Magyar Tanítóképző 1913. dec. füzete.

kori pajtasom, iskolatársam, a szó szebbik értelmében testi-lelki jóbarátom volt. Ez enyhítse szerénységet, ez mentse előadásom fogyatkozásait.

Kezdjük el az emlékezés fonalat onnét gomolyítani, ahol e világ számára mindegyikünk *élete* kezdődik, a bölcsönél. Az övé Magyar-Atádon Somogy-megyében ringott, ahol 1865 január 1-én¹ köszöntötte először a napvilágot. Talán azért emelte ki Neveléstörténet-ében majdnem minden nagy alaknál, hogy melyiknek jellemfejlődésére volt az édesanyának nagyobb hatása, vagy melyik nélkülözötte azt, mert, mint mondják, jószágos, de szigorú és határozott, erős akaratu édesanyjától örökölte természetének emez alapvonásait. Bizonyára önmaga is érezte, hogy sok ember nemcsak az anyának külső vonásait az arcon, de lelkületének anyajegyét is hordja bensejében. A kaposvári gimnázium ma is büszke egykori tanítványára, mert a legutóbb kiadott jubileumi emlékkönyvében az onnét kikerült jeles embereink között helyet juttatott Guzsvenitznek. De csak hat osztályt végzett itt, a hetedik és nyolcadikát már mint bencés papnövendék járta Pannonhalman és az érettségi vizsgálatra 1884-ben Győrben jelentkezett. Már eleve az iskola katedrájára készült, azért ment a bencésekhez, ahol a pannonhalmi főiskolan a teológia mellett még négy felévet hallgatott a bölcséleti, történelmi, latin és irodalmi szakokból. Csupa olyan tér, amelyekben később is szívesen mozgott.

Talán a legjobb okát találom annak, hogy miért lepött át mint végzett másodéves teológus az esztergomi egyházmegyébe, ha azt az isteni Gondviselés vezetésének gondolom. Ő is sokszor szeretett saját élete és más fontos mozzanatok indokolásában az isteni Gondviselés bölcs irányítására hivatkozni. Jól emlékezem, minő komoly becsüléssel, sőt tisztelettel tekintettek reá esztergomi klerikus társai, mikor 1887-ben a budapesti egyetemen tanári alapvizsgálatot tett.

1888-ban felszentelik, első kápláni állása Hidaskürt Pozsonymegyében, második és utolsó az Esztergomvizivárosi, ahonnét mint nyolc éves pap 1896-ban tanítóképző-intézeti tanár, egy évre már igazgató lett és maradt 1913 október 17-én bekövetkezett hirtelen haláláig.

Ha még hozzáteszem, hogy főpáosztora szentszéki tanácsossá, majd az esztergomi székeskáptalan tiszteletbeli kanonokjává tette, ha nem hallgatom el, hogy alelnöke volt a Tanítóképző-intézeti Tanárok Országos Egyesületének, munkás tagja az Országos Katolikus Tanügyi Tanácsnak, a képzőintézeti szakosztálynak pedig elnöke, hogy a kormány a Tanszermúzeum és Paedagogiai Könyvtár kültaggá nevezte, miniszteri biztossá tette, soronkívül a VI. rangosztályba léptette elő, hogy Esztergom város és megye törvényhatóságának, valamint a papi nyugdíjintézetnek választott képviselője volt, hogy nevével, munkájával és obulusával támogatott mint pap majdnem minden katolikus egyesületet és hogy a pápa öszentségének kitüntető érmét is viselte, akkor úgy nagyjában érintettem azokat az életrajzi adatokat, amelyek nélkül rövid életének vzlatát adni nem lehet.

Életrajza után *egyéniségéről*, jellemvonásairól kel-lene egyet-mást mondanom. De oly kedvesen jel-

¹ És rem mint tévesen közölték 4-én.

lemző sorokat kaptam és olvastam rola, hogy a mélyen tisztelt Tanügyi Tanács kegyes engedelmével emlékezésemnek ezt a részét innét vett idézetekkel szeretném változatosabbá tenni.

«Guzsvenitz, volt elnöktársamat — kezdi mindjárt az egyik¹ — nagyon szerettem s vele nemcsak az az elnöktársi viszony, hanem a barátság fűzött össze. Ezért jellemzéséhez, ha tehetem, meleg érzéssel járulok hozzá. Chronologikus sorrendű tettekkel nem tudnám őt jellemezni hamarjában, de lelkemben az ő emléke így maradt meg:

Intelligens, világos fő, nemcsak a köznapi használatban, hanem azon jóval felül. Erős álláspontú, amit többszörös szempont alapján formált erős meggyőződés származtatott benne. Meggyőződését nála az elfogultság makacsa, más által megérthetlenné nem tette. Érvek alapján döntött, ez az egyik, és kedves volt, ez a másik.

Legkülönbözőbb véleményünk volt az állami képesítés dolgában. Nekem ebben hatalmas érveim voltak és vannak, én az övéit olyan hatalmasoknak nem tartottam, de az övéi közül egy párt úgy tudott napfényre hozni, hogy ellenkezése nyilvános gyűlésen (Sárospatak) sem keltett senkiben rokonszenv-nél egyebet. Mert igaz ember volt. Vitában kitűnő debatter, jókedvében igen szellemes, de sohasem sértő.

Rendkívül családias vonású. Egyszer az én kálvinista familiámban feledhetetlen estét töltötünk s akkor családom is igen megszerette őt, még pedig judiciummal. Az emelkedett ki benne akkor, hogy előbb megboldogult szülőit milyen gyöngédséggel szerette és mily melegséggel beszélt róluk. Minden katolikus papot és minden magyar tanárt olyannak szeretnék látni, mint Guzsvenitzet, akiben a hit és magyarság olyan harmoniában van. Ez és az ő kiváló szociális érzéke tette azt, hogy a Katolikus Tanügyi Tanács úgy mondhatta magáénak, mint a mi országos egyesületünk. Mert az igaz magyar léleknek mindegy, hogy ez vagy az milyen ruhában jár lelkileg is, az a fő, hogy emelkedett világnézettel magyar valaki.²

Egyéni kvalitásai magyarazzák, hogy alelnök társaim között mindig szívesen adtam át neki rövid időkre az elnöklést. Mert súlyt tudott adni annak az ügynek, ami kezébe került. Reprzentáló képesség is volt, nem nagyképpel, hanem tartalommal. A jó Somogy megye csak fájdalommal tekinthet vissza rá, de azzal a katolikus tanügy s azzal a magyar tanítóképzés is.»

Lehetetlen ide nem iktatnom néhány sort abból a fentebb már hivatkozott szép nekrológból, amelyben egyik tanártársa, a Katolikus Tanügyi Tanácsnak is érdemes tagja, sorolja fel Guzsvenitz egyéniségének jeles vonásait.³

«A fiatal alig harminckét éves igazgató nem tudott azonnal beilleszkedni megváltozott új helyzetébe és sok nehézséggel kellett kezdetben megkü-

¹ Dr. Baló József, a Tanítóképző-intézeti tanárok országos egyesületének elnöke.

² Itt közbeszúroán megjegyezhetjük, hogy ezen elismerő sorok írója bár nem katolikus, de határozottan keresztény világnézetet valló úr, és épen Guzsvenitzről tudom, hogy míg dr. Baló József fog állani a Tanítóképző Tanárok Országos Egyesületének élén, addig ez az egyesület a maga összességében sohasem fogja támadni a keresztény világnézetet.

³ Oberth Ágoston a Magyar Tanítóképző 1913. novemberi számában.

denie. I megta kézzel tekint igazgat beköve

Guzs tanügy zárköz veit sol jában tanítvá mes r. Különb boesátj beri g karakte liajtja s ha l maga g fogva 1 nartárs a maga Kőte Ó az el manyáv kincseil

Ritka szerűsés pát, a installá szer ser életeber

Taka irant sz takaréki ismeret Vigyázó épen lu

E ta Segítő-kényes intézet az ő go ma 25.

Majd szinekb lag is szigora tudta v ványait készség

Legk adatoka Kaposb de tiszta szülök abból fa felirva, gyermek szerette gyámoli jutott v

Egyén minden kegyelm rökönok aki egye se balra

denic. De épen az ő genialitásánál fogva csakhamar megtalálja a helyes utat s ez időtől kezdve biztos kézzel, nagy ambícióval és éles látásra valló körültekintéssel vezette csaknem két évtizeden át az igazgatóságára bízott intézetet, egészen váratlanul bekövetkezett haláláig.

Guzsvenitz nemesak tanított és igazgatott, hanem tanügyi politikát is csinált. Mint tanár és igazgató zárkózott és megközelíthetetlen. Gondolatait, terveit soha senkivel sem közölte. Szíve mégis jó és valójában nemes. Mintegy tetszeleg magának, hogy tanítványai félnek tőle és mosolyog, ha egy szellemes rapírítással sikerült őket zavarba hoznia. Különbben körömszakadtáig védelmezi őket és megboesátja gyermekesinyből, éles ötletből vagy emberi gyarlóságából eredő hibáikat. Tetőtől talpig karakter, ki se fölfelé, se lefelé nem hizeleg és nem hajtja meg derekát. Őszinte mindenkivel szemben s ha látszólag kiméltelen is, mindig kimondja a maga gondolatát. Épen jellemének ezen sajátosságánál fogva becsüli, mondhatnám, respektálja azon tanártársát, ki szembe helyezkedik vele és megmondja a maga igazat.

Kötelességteljesítése és munkabírása páratlan. Ő az első az intézetben és utolsó távozásban. Tudományával nem fukarkodik és mindig kész szellemének kincseiből másoknak is juttatni.

Ritka tehetségénél és munkásságánál csak egyszerűsége és takarékosága volt nagyobb. A pompát, a föltűnést nem szerette. Kanonoki díszben installációján kívül tanártársai és tanítványai egyszer sem látták. Keztyűt, saját állítása szerint, soha életében nem viselt.

Takarékossága majdnem mesébe illő. Önmaga iránt szigorú és mértékletes, kevéssel beérő. Amely takarékos a saját vagyonával, oly takarékos, lelkiismeretes, szinte fukar a közvagyon kezelésében is. Vigyázott minden fillerre és soha fölösleges, vagy épen luxuskidrást nem csinált.

E takarékoságának gyümölcse a tanítóképző Segítő-Egyesülete, melyet úgy dédelgetett, mint egy kényes gyermeket. Megfogta tagnak úgyszólván az intézet minden volt tanítványát s ez az egyesület az ő gondozása mellett tizenötévi fennállás után, ma 25.000 korona alaptőkével rendelkezik.

Majdnem hasonló kifejezésekkel, de úgyanezen színekben jellemezte őt egy másik tanár és irodalmilag is munkatársa, kiemelve mindig igazságos szigora mellett jóságos szívét, amellyel, ha és ahol tudta vagy szükséges volt, tanártársait és tanítványait erkölcsileg és anyagi áldozatok árán is készségesen támogatta, segítette.

Legközelebbi rokonától kaptam a következő adatokat: «Iparos szüleink jónak látták bemenni Kaposba lakni. Vilmos ott kezdett iskolába járni, de tiszta jeles csak az V. gimnáziumban lett. Szegény szülők gyermeke lévén, tanítással amit keresett, abból fedezte deákköltségeit, minden fillér kiadást felírva, amit megszokásból megtartott haláláig. Jó gyermek és jó testvér volt. Szüleinket végtelenül szerette s mindnyájunkat minden kitelhető módon gyámolított. Káplankori csekély jövedelméből is jutott valami havonta számunkra».

Egyéniségének festéséből utolsónak hagyom a mindenkifelelt jellemző nyilatkozatot, amelyet a kegyelmes Főpásztor a temetés után nála tisztelgő rokonoknak mondott: ... hol kapok én olyan embert, aki egyenesen megy előre, nem néz hátra, se jobbra, se balra; nem törődik ellenséggel, csak az igazság

útján halad és senkitől meg nem ijed. Jól mondotta az a növendék a gyászbeszédében: «Bármilyen szigorú volt is a külseje, de a szíve mindig arany».

Nagyon hiányos lenne Guzsvenitz egyéniségének a fennebbi vázlatban közölt bemutatása, ha, szíves türelmüket kérve és remélve, ki nem térnénk az ő méltatásával szorosan összefüggő egy-két olyan gondolatra is, amelyek Guzsvenitz lelkét mozgatták és amelyek katolikus iskolaügyünknek ma sem utolsó jelentőségű mozzanatai.

Ezeknek elsője a *katholikus paptanár a katolikus tanítóképzőkben*.

Mindenki tudja, hogy abban a tendenciában, amely a papot a képzőből — azt mondhatnók általában az iskolából — kiszorítam igyekszik, a mi esetünkben a diploma csak cím. Szó sincs róla, hogy ezzel a diploma értéket lebecsülni akarnám. Sőt félreértés kikerülése céljából előreboesájtom, hogy a katolikus képzők számára paptanárok formaszertinti képesítésének híve volt Guzsvenitz. De abból, hogy a múltban soknak nem volt és a jelenben sincs még mindenkinek pedagógiumi okmánya, nem következik, hogy tanítóképzésünk csupa kontárok kezében volt. Ez a kedves kolléga, kinek becsülendő emlékét siratjuk ez órában is, egyik legeklatásabb példa reá. Tudását és szaktekintélyét elismerték összes tanártársai, amikor őt a Tanítóképző-intézeti Tanárok Országos Egyesületének alelnökévé választották, elismerte a kultuszkormány, amikor tankönyveit az állami képzőkben is approbálta, bizonyítja az élet praxisa, amikor száz meg száz hivatásának magaslatán álló magyar tanító került ki kezei alól.

Am helyes, jó, sőt szükséges a diploma, de amely bizonyos, hogy nevelés és művelődéstörténetünk számtalan nagy nevet mutat fel, akik az emberi társadalomnak jötevőivé lettek olyan téreken, nevezetesen a pedagógiain, amelyekre talán formai képesítésük nem volt, úgy másrésről senkit sem akarok megsérteni azzal, ha azt a közismert tényt említem fel, hogy nem minden diplomás pedagógusunk egyúttal kitünő tanár és nevelő is.

De vajjon tényleg olyan messze van-e a teológia a pedagógiától? Guzsvenitz, mikor a paptanárokat védte, akkor nemesak a rátermettséget, egyszerűséget és önképzést védte bennük, hanem egyenesen szak tudásukat is. Messze vezetne végigmenni e két diszciplínán és lépésről lépésre kimutatni a számtalan érintkezési pontot, amely őket összefűzi. A művelődéstörténelem is úgy mutatja be a pedagógiát mint a teológiának a leányát. Vajjon miért voltak minden idők minden népénél a papok egyúttal az első tanítók is. Ha csak nem azért, mert a papnak lélekvezető hivatása természetszerű rokonságban tudta és érezte magát a nevelés terén is? Úgy vélem, még különben jószellemű és irányunkban barátságos érzésű világi elemeink is azért tévednek e kérdésben olyan sokszor, mert vagy egyik szakkal sincsenek tisztában, vagy legalább a teológiai studiumoknak bő pedagógiai tartalmát nem volt alkalmuk megismerni. Elégedjenek meg ezúttal — bővebb tárgyalásra nem a mostani a hely és az alkalom — azzal a pártatlanul objektív kijelentéssel, hogy a teológián végig szövídik az egész pedagógia elmélete. Még az iskolai élet gyakorlati oldalával is megismerkednek teológusaink, mert — legalább amennyire én tudom — a legtöbb szemináriumból kijárnak a harmad- és negyedéves növendékek hospitálásokra és próbatanításokra. Vegyük ehhez, hogy bösele-

tet tanulnak jóformán minden szemináriumban (katholikusokról szölok), hogy újabban a legtöbb papneveldebe a pedagógiának rendszeres tanítását is fölvetették és így arra a conclusióra kell jutnunk, hogy a papok pedagógiai képzettségét csak azok tekinthetik lekicsinyléssel, akik vagy nem ismerik papneveldeink tanulmányi rendjét, vagy nem a szak-képzettség hiányát, hanem a vallás képviselőjét kifogásolják a papban. Hogy ez a panasz is elnémuljon, Guzsvenitznek az volt a gondolata, hogy miután a pedagógiának a képzők tanterve szerint való tanítása alig jelentene munkatöbbletet, teológusaink a pedagógiai vizsgát a képesítővizsgák vizsgálati bizottsága előtt tehetnék és így egy pap sem allana a saját tanítójának a pedagógiai képzettségben formailag sem hátrább.

Ami pedig a tanítóképző-intézeti paptanárokat illeti, ezek ma majdnem kivétel nélkül a budapesti vagy bécsi egyetemet végzett fiatalabb papi generációkból kerülnek ki. A pedagógiának pedig minden egyetemen van tanszéke és így az onnét kikérült papjainknak képzettségük általános egyetemi színvonalával a pedagógiai vizsgájuk is van. És Guzsvenitz, csak hogy a paptanároknak helyzetét a képzőkben minél inkább szilárdítsa, azt szeretné volna, hogy miután Budapest úgyis annyi katekétát és hittanárt foglalkoztat, hogy azokból bőven jutna az ország összes katolikus képzőintézetébe egy-két paptanár, mert egy intézethez úgy sem kívánt sok papot alkalmaztatni, találjon módot a magas püspöki kar, hogy Budapesten egy középponti intézmény létesülhessen, ahol arra vállalkozó fiatal papok kevés óraszámmal tanítva az intézet fenntartását megkönnyítenék és mellette vagy a pedagógiai vizsgát, ami még jobb lenne, a középiskolai tanári vizsgát letehetnék.

Azzal a kiszámíthatatlanul jelentőségteljes ténnyel szemben, hogy a magyar katolikus iskolákra nézve életkérdés a katolikus képzőintézetek ügye, oly eszmékkel foglalkozott megboldogult tagtársunk, amelyek a legmagasabb körök beható figyelmére méltók.¹ Mert hiába lesznek nekünk névleg katolikus iskoláink, ha azokban nem katolikus lelkiületű tanítók nem katolikus szellemben oktatnak és nevelnek.

Ezért volt Guzsvenitznek éber tekintete a képzői katolikus paptanárok mellett a *képzők és a képesítő vizsgálatok államosításának* állandóan szőnyegen tartott mozgalma felé fordulva. És ha azt a véleményemet fejezem ki, hogy a jelenlegi állapot fennmaradásában Guzsvenitznek nem csekély érdeme van, talán nem túlságosan nagyítom ideirányuló fáradozásának és sikerének értékét. Fennebb, egyéniségének festésénél bátorokodtam elnöktársának súlyban és értékben figyelemreméltó nyilatkozatát ez emléksorok keretébe beszöni. Ott történt célzás Guzsvenitznek sárospataki föllépésére, ahol néhány évvel ezelőtt a Tanítóképzőintézeti Tanárok Országos Egyesülete közgyűlését tartotta. A képzők és a képesítő-vizsgálatok államosításának hívei elérkezettnek látták az időt, hogy az egyesület, mint a

¹ A kassai püspök úr méltányolta az eszmét és küldött Budapestre egy fiatal papot, aki a pedagógiumot végezni volt hivatva. A külföldi, nevezetesen a bajor képzőkön működő paptanárok többnyire szakvizsgázott egyének. Felekezeti képzőtanárainknak fizetése és előléptetése az államsegéllyel és remélhetőleg nemsokára nyugdíjügye is rendeztetvén, akadna elég vállalkozó.

magyar tanítóképzés irányadó szaktestülete, nyíltan állást foglaljon a tanítóképzőknek, vagy ha ez egyéb okokból egyelőre nem lehet, legalább a képesítő vizsgálatoknak államosítása mellett. Érveik között a képzésnek egységesítése, a képzőknek s ezen a révén a magyar népoktatásnak nyelvben és szellemben nemzeti és hazafias biztosítása vitte a főszerepet. Úgyünk, a mi érdekünk, már-már veszettnek látszott, mikor Guzsvenitz a mi táborunkból majdnem egymaga állott fel védelmünkre. Nem gyanúsítva, nem támadva, nem sértve beszélt, hanem meggyőződésből, egyháza igazának szeretetétől lángolva, felvilágosítva, mérsékelve, úgy amint azt róla elnöktársa is elismerte. Guzsvenitz érvelése vagy egyénisége volt-e a nagyobb erő, ki tudná megmondani, de a közgyűlés levette e témát a napirendről. És, egy-két emelkedő hangot nem tekintve, eddig nem került ismét szőnyegre. Megelégedéssel gondolt vissza barátunk e sikerére mindig, csak azt sajnálta, hogy a mi táborunkból olyan kevesen vesznek részt a képzőtanárok egyesületi életében. Mert, mint néhánykor mondotta, a visszavonulás nem védi meg a mi ügyünket, sőt az egyenlőt jelentene a terep elhagyásával, az elvek feladásával. Nekünk nincsen okunk elzárkózni az idők és emberek haladása elől. Van elég jeles erő miközöttünk is, akik súllyal és értékkel tudják képviselni a mi érdekeinket és akiket a más képzőbeli kollégák osztint megbecsüléssel respektálnának. Neki legalább soha sem volt panasz az állami kartársak kollégialitása ellen. Ne kívánjuk, folytatta, hogy a mi érdekkörünkön kívül állók védjék meg a mi álláspontunkat, ha a saját embe-reink, akár túlzott szerénységből, önbizalmatlanságból, talán némi kényelemszeretetről, vagy helytelenül alkalmazott fölényességből cserben hagyják látszanak saját zászlójukat. Alljuk meg a helyünket mi és akkor személyünket és álláspontunkat respektálni fogja jóbarát és ellenség egyaránt.

Egyébként a képesítés államosításának gondolatához megvolt Guzsvenitznek az expediens terve is.¹ «Ha a kérdés megéri és többé ki nem térhetünk előle, oda kell hatnunk, hogy a miniszter nevezze ki az illető katolikus képző vizsgálo-bizottságát állami vizsgálo-bizottsággá, adjon hozzá, mint most is van, miniszteri biztost, esetleg a helybeli állami tanerőkből egy vagy két szakbiztost, amint a polgári iskola tanárképzésénél történik és ilyen módon a legszélesebb alapon biztosíthatja az állami érdekek védelmét. Mert a nemzeti tekinteteket a bármilyen állami képesítés sem fogja megvédeni. A nemzetiségi képzők növendékei fognak a képesítő-kön olyan magyar szellemben felelni mint a karikacsapás, de a lelkük nem lesz az. Ezen semmiféle állami képesítés nem segít, hanem az állandó és intenzív ellenőrzés. Erre pedig a katolikus képzők ajtaja minden méltányos felülbírálatra bármikor nyitva áll»

Képzők és képesítő vizsgálatokról szólván, nem mellőzhetjük Guzsvenitznek azon tevékenységét sem, amelyet ő a *katholikus képzők tantervreformjában* kifejtett s azon álláspontot, amelyet a *képesítővizsgálatok új szabályzatával* szemben elfoglalt. A Katolikus Tanügyi Tanács őt bizta meg az új állami tanterv (nem legújabb, hanem az 1903-iki)

¹ Ez a kérdés hosszú tárgyalás és tanácskozásnak volt tárgya minden részről. Bővebb ismertetésébe nem mehetünk, a boldogult kimerítő rajzát adja a Népevelő 1903. és 1904. évfolyamaiban.

19
megje
nek h
venitz
szőszó
legyer
törvére
mozgá
biztos
keresz
ben te
szakos
nek l
tervez
ságha
tanító
A ter
ség tá
befeje
korlat
mint
kiképz
előkes
szeme
mozgá
leg az
nagy
sok
tanfér
képző
Hogy
mégis
ménye
javult
és sze
támas
Ugy
szabál
állami
a mi
szabál
csak a
a befe
nemze
okok
séget,
ámbár
most
igaza
képző
való e
a real
pedag
egysz
vizsga
Itt
emelé
nagy
hatósá
ségber
hatun
zés sz
népisk
és szí
világá
elemi
temi
fogás
képző
sübb

megjelenésekor a kath. képzők tanítási tervezetének kidolgozásával, amely megbízatásnak Guzsvenitz fényesen megfelelt. Annak az elvnek volt szószólója, hogy a katolikus képzők tanterve ne legyen az államnak egyszerű másolása, hanem a törvény követelményeinek határai között szabadabb mozgást, fejlődésképeséget, némi függetlenséget biztosítson magának, főleg pedig, hogy megőrizze keresztény szellemét. Azok az előadások amelyekben tervezetét a Katolikus Tanügyi Tanács képzői szakosztályában ismertette és az a beszéd, amelynek kíséretében a Katolikus Tanügyi Tanács tervezetét a Katolikus Tanítók Országos Bizottságában elfogadásra ajánlotta, a magyar katolikus tanítóképzésnek alapvető programját képezhetik. A tervezet lényege az volt, hogy az általános műveltség tárgyai a képző első három osztályában lehetőleg befejezve, a negyedik évre a pedagógia és a gyakorlati kiképzés súlypontja maradjon. Nem kevesebb, mint heti 12 órát szánt a negyedéven a gyakorlati kiképzésre. Ebből nyolcat a próbatanításokra, kettőt előkészítés és bírálati megbeszélésekre és kettőt szemelvények olvasása és a modern pedagógiai mozgalmak megfigyelése címén. A bizottság, illetőleg az intéző felső körök az állami tantervtől való nagy eltérést nem látták jónak, de Guzsvenitznek sok eszméje diadalmaskodott és kiváló állami tantervűként úgy nyilatkoztak, hogy a katolikus képzőknek ez a tanterve az államinál jobb volt. Hogy a legújabb tantervben a katolikus képzők mégis csak másolják az államit, azt más okok eredményezhették. Talán, mert az állami tanterv is javult, talán, mert a katolikus képzők fejlesztése és személyi kiadásainak rendezése az államsegélyre támaszkodván, oportunosabbnak látszott.

Ugyanígy volt a képesítővizsgálatok legújabb szabályzatával. Minden képző felszólítván az állami tervezetre vonatkozó véleménynyilvánításra, a mi intézetünk egy meglehetősen önálló vizsgálati szabályzatot alkotott, amelyben az osztályképesítők csak a III. év végén tartottak volna a reáliákból, a befejező képesítők a IV. év végén a pedagógia, nemzeti és gyakorlati tárgyakból. Az imént idézett okok itt is az állami szabályzatnak adták az elsőséget, de Guzsvenitz helyeselte a mi tervezetünket, ámbár — mint mondá — jelenleg, vagy talán: most már, meg nem valósítható. És hogy mennyire igaz volt a megholdogultnak, mutatja a legújabb képzői szakirodalom, amely a képzők öt évfolyamra való emelésének gondolatával kapcsolatban emlegeti a reáltárgyak befejezését az osztályképesítőn és a pedagógia egyedulalmát a befejezőn, valamint az egyszerűsítés helyett nagyon is bonyolulttá tett vizsgarendnek revízióját.

Itt említtem meg, hogy Guzsvenitz az öt évfolyamra emelésnek nem volt nagy barátja. Nemcsak, mert nagy terheket ró a katolikus képzőket fenntartó hatóságokra, hanem, mert a képzést időben és költségben megdrágítván, még kevesebb jó elemet várhatunk főleg a férfitanítók közé és végül mert a képzés színvonala nagyon magasra emeltetvén a magyar népiskola átlagszüksége fölé, hogy tanítóink lélek és szívvilága is kinő a kisgyermek lelki és érzelmi világának keretéből. Iskoláinknak kárára lenne, ha elemi tanítóink tanári, középiskolai tanáraink egyetemi modorban adnának elő. Természetesen e felfogásával nem volt Guzsvenitznek szándékában képzőink fejlesztését megakasztani. Ő csak a lassúbb és biztosabb haladásnak volt híve, amely a

képzőt és az elemi iskolát, mint egymásra utalt intézményeket, párhuzamos összhangban kívánta erősíteni.

De nemcsak a képzésügyének volt nagy előharcosa Guzsvenitz, szerette ő a tanítót és az elemi iskolát is. Mindig pártfogolta szóban és írásban a tanítósnak minden igazságos mozgalmát és ő maga örömet fejezte ki előttem, hogy a magyarországi katolikus tanítósnak a nagyméltóságú magyar Püspöki kar által legutóbb, 1911-ben, kiadott egységes Rendszabályokban olyan szolgálati pragmatikát kap, amely amíg fölfelé megőrzi a szervezeti fegyelmet, addig lefelé a tanító társadalmi állásának és szakképzésének illő tiszteletet és tekintélyt biztosít. Senki sem volt továbbá, aki őszintébb örömmel üdvözölte volna a katolikus tanítósnak anyagi helyzetének jobbrafordultát. Sőt a jelen helyzettel sem volt még egészen megelégedve és még jobbat kívánt. A tanítósnak iránt való őszinte jóakarát és testvéri szeretet aggodalma csendül ki azon sorokból is, amelyeket az Egyházi Közlöny 1913. évi január 3. számában «A tanítósnak hangulatáról» írva, őket a francia pályatársak forradalmi és minden tekintélyt letipró vallás és nemzetellenes harcmórájától félti. Hogyan feküdt pedig szívében a katolikus népiskolák ügye, azt «A népiskolák államosításával járó veszélyek» cím alatt egyik katolikus nagygyűlésünkön tartott beszédében fejtette ki, ahol oly értelmű határozati javaslatot terjesztett a nagygyűlés elé, hogy: mondja ki a katolikus Nagygyűlés, hogy tekintve az állam felekezeten kívüli, a népiskolák államosítását veszélyesnek tartja és tiltakozik ellene 1. a tanítás szabadsága nevében, mert úgy a szülőknek, mint az egyháznak természetes jog és kötelességük gyermekeik vallásos és keresztény szemléti tanításáról gondoskoni; 2. a nevelés szempontjából, mert a felekezeten kívüli iskolák, mint a vallás közönyösség melegágyai, vallásos meggyőződést nem biztosítanak és erkölcsi jellemet nem fejlesztenek; 3. az iskola szempontjából, mert a nem katolikus tanítók esetleges nagymérvű alkalmazásával megsérti a szülők vallási érzületét, veszélyezteti a családi és iskolai nevelés szükséges összhangját; 4. a tanítás szempontjából, mert rendeleteinek sokaságával a tanító szabad mozgását akadályozza, egyéniségének érvényesítését gátolja, szabad verseny hiányában az iskolai életet gépiessé teszi és a tanulókat folytonos kísérletezésnek veti alá; 5. a társadalom szempontjából, amelynek vállaira elviselhetlen terheket rak.

Akiben a katolikus iskola és tanító iránt ennyi a lelkes szeretet, annak meggyőződése és rokonszenve kifejezést keres kifelé is. És előttünk áll Guzsvenitz, a katolikus pedagógiának írásban és szóban tűzlelkű harcosa.

Vegyük először az író, amint hogy munkálkodását tulajdonképpen a tollal kezében kezdte, amikor fiatal káplán korában Szent Tamásnak tanulmányozásához fogott és búvárkodásának eredményéről Szent Tamás bölcséletének egy alapos ismertetésben számolt be. Ez az irodalmi felbuzdulása és sikere körülbelül abba az időbe esik, amikor dr. Kiss János praelatus úr, egyetemi tanár, akkor a temesvári teológiának már országos hírével oszlopa, a Hittudományi majd a Bölcséleti folyóiratnak megindításával a fiatalabb gárda számos tagjában élesztgette a schola kultuszát. Guzsvenitz áttanulmányozta Szent Tamás Summájának mind a hat nagy kötetét, rengeteg aláhúzásokat és jegyzeteket készített és

tet tanulnak joforman minden szemináriumban (katholikusokról szölok), hogy újabban a legtöbb papneveldebe a pedagógianak rendszeres tanítását is fölvettek és így arra a conclusióra kell jutnunk, hogy a papok pedagógiai képzettségét csak azok tekinthetik lekicsinyléssel, akik vagy nem ismerik papneveldeink tanulmányi rendjét, vagy nem a szak-képzettség hiányát, hanem a vallás képviselőjét kifogásolják a papban. Hogy ez a panasz is elnémuljon, Guzsvenitznek az volt a gondolata, hogy miután a pedagógianak a képzők tanterve szerint való tanítása alig jelentene munkatöbbletet, teológusaink a pedagógiai vizsgát a képesítővizsgák vizsgálati bizottsága előtt tehetnék és így egy pap sem állana a saját tanítójának a pedagógiai képzettségben formailag sem hátrább.

Ami pedig a tanítóképző-intézeti paptanárokak illeti, ezek ma majdnem kivétel nélkül a budapesti vagy bécsi egyetemet végzett fiatalabb papi generációkból kerülnek ki. A pedagógianak pedig minden egyetemen van tanszéke és így az onnét kikerült papjainknak képzettségük általános egyetemi színvonalá mellett egyetemi pedagógiai vizsgájok is van. És Guzsvenitz, csakhogy a paptanároknak helyzetét a képzőkben minél inkább szilárdítsa, azt szerette volna, hogy miután Budapest úgysis annyi katekétát és hittanárt foglalkoztat, hogy azokból bőven jutna az ország összes katolikus képzőintézeteibe egy-két paptanár, mert egy intézethez úgy sem kívánt sok papot alkalmaztatni, találjon módot a magas püspöki kar, hogy Budapesten egy középponti intézmény létesülhessen, ahol arra vállalkozó fiatal papok kevés óraszámmal tanítva az intézet fenntartását megkönnyítenék és mellette vagy a pedagógiumi vagy, ami még jobb lenne, a középiskolai tanári vizsgát letehetnék.

Azzal a kiszámíthatlanul jelentőségteljes ténnyel szemben, hogy a magyar katolikus iskolákra nézve életkérdés a katolikus képzőintézetek ügye, oly eszmékkel foglalkozott megboldogult tagtársunk, amelyek a legmagasabb körök beható figyelmére méltók.¹ Mert hiába lesznek nekünk névleg katolikus iskoláink, ha azokban nem katolikus lelkületű tanítók nem katolikus szellemben oktatnak és nevelnek.

Ezért volt Guzsvenitznek éber tekintete a képző katolikus paptanárok mellett a *képzők és a képesítő vizsgálatok államosításának* állandóan szőnyegen tartott mozgalmá felé fordulva. És ha azt a véleményemet fejezem ki, hogy a jelenlegi állapot fennmaradásában Guzsvenitznek nem csekély érdeme van, talán nem túlságosan nagyítom ideirányuló fáradozásának és sikerének értékét. Fennebb, egyéniségének festésénél bátorkodtam elnöktársának súlyban és értékben figyelemreméltó nyilatkozatát ez emléksorok keretébe beszöni. Ott történt célzás Guzsvenitznek sárospataki föllépésére, ahol néhány évvel ezelött a Tanítóképzőintézeti Tanárok Országos Egyesülete közgyűlését tartotta. A képzők és a képesítő-vizsgálatok államosításának hívei elérkezettnek látták az időt, hogy az egyesület, mint a

¹ A kassai püspök úr méltányolta az eszmét és küldött Budapestre egy fiatal papot, aki a pedagógiumot végezni volt hivatva. A külföldi, nevezetesen a bajor képzőkön működő paptanárok többnyire szakvizsgázott egyének. Felekezeti k pztanárainknak fizetése és előléptetése az államsegéllyel és remélhetőleg nemsokára nyugdíjügye is rendeztetvén, akadna elég vállalkozó.

magyar tanítóképzés irányadó szaktestülete, nyíltan állást foglaljon a tanítóképzőknek, vagy ha ez egyéb okokból egyelőre nem lehet, legalább a képesítő vizsgálatoknak államosítása mellett. Érveik között a képzésnek egységesítése, a képzőknek s ezen a révén a magyar népoktatásnak nyelvben és szellemben nemzeti és hazafias biztosítása vitte a főszerepet. Úgyünk, a mi érdekünk, már-már veszettnek látszott, mikor Guzsvenitz a mi táborunkból majdnem egymaga állott fel védelmünkre. Nem gyanúsítva, nem támadva, nem sértve beszélt, hanem meggyőződésből, egyháza igazának szeretetétől lángolva, felvilágosítva, mérsékelve, úgy amint azt róla elnöktársa is elismerte. Guzsvenitz érvelése vagy egyénisége volt-e a nagyobb erő, ki tudná megmondani, de a közgyűlés levette e témát a napirendről. És, egy-két emelkedő hangot nem tekintve, eddig nem került ismét szőnyegre. Megelégedéssel gondolt vissza barátunk e sikerére mindíg, csak azt sajnálta, hogy a mi táborunkból olyan kevesen vesznek részt a képzőtanárok egyesületi életében. Mert, mint néhányszor mondotta, a visszavonulás nem védi meg a mi ügyünket, sőt az egyenlőt jelentene a terep elhagyásával, az elvek feladásával. Nekünk nincsen okunk elzárkózni az idők és emberek haladása elől. Van elég jeles erő miközöttünk is, akik súllyal és értékkel tudják képviselni a mi érdekeinket és akiket a más képzőbeli kollégák őszinte megbecsüléssel respektálnának. Neki legalább soha sem volt panaszá az állami kartársak kollégialitása ellen. Ne kívánjuk, folytatta, hogy a mi érdekkörünkön kívül állók védjék meg a mi álláspontunkat, ha a saját embe-reink, akár túlzott szerénységből, önbizalmatlanságból, talán némi kényelemszeretettől, vagy helytelenül alkalmazott fölényességből cserben hagyini látszanak saját zászlójukat. Álljuk meg a helyünket mi és akkor személyünket és álláspontunkat respektálni fogja jóbarát és ellenség egyaránt.

Egyébként a képesítés államosításának gondolatahoz megvolt Guzsvenitznek az expediens terve is.¹ «Ha a kérdés megéri és többé ki nem térhetünk előle, oda kell hatnunk, hogy a miniszter nevezze ki az illető katolikus képző vizsgáló-bizottságot állami vizsgáló-bizottsággá, adjon hozzá, mint most is van, miniszteri biztost, esetleg a helybeli állami tanerőkből egy vagy két szakbiztost, amint a polgári iskola tanárképzésénél történik és ily módon a legszélesebb alapon biztosíthatja az állami érdekek védelmét. Mert a nemzeti tekinteteket a bármilyen állami képesítés sem fogja megvédeni. A nemzetiségi képzők növendékei fognak a képesítő-kön olyan magyar szellemben felelni mint a karikacsapás, de a lelkük nem lesz az. Ezen semmiféle állami képesítés nem segít, hanem az állandó és intenzív ellenőrizés. Erre pedig a katolikus képzők ajtaja minden méltányos felülbíralatra bármikor nyitva áll»

Képzők és képesítő vizsgálatokról szölván, nem mellőzhetjük Guzsvenitznek azon tevékenységét sem, amelyet ő a *katolikus képzők tantervreformjában* kifejtett s azon álláspontot, amelyet a *képesítő-vizsgálatok új szabályzatával* szemben elfoglalt. A Katolikus Tanügyi Tanács őt bizta meg az új állami tanterv (nem legújabb, hanem az 1903-iki)

¹ Ez a kérdés hosszú tárgyalás és tanácskozásnak volt tárgya minden részről. Bővebb ismertetésébe nem mehetünk, a boldogult kimerítő rajzát adja a Népevelő 1903. és 1904. évfolyamaiban.

megjelenésekor a kath. képzők tanítási tervezetének kidolgozásával, amely megbízatásnak Guzsvenitz fényesen megfelelt. Annak az elvnek volt szószólója, hogy a katolikus képzők tanterve ne legyen az államnak egyszerű másolása, hanem a törvény követelményeinek határai között szabadabb mozgást, fejlődésképeséget, némi függetlenséget biztosítson magának, főleg pedig, hogy megőrizze keresztény szellemét. Azok az előadások amelyekben tervezetét a Katolikus Tanügyi Tanács képzői szakosztályában ismertette és az a beszéd, amelynek kíséretében a Katolikus Tanügyi Tanács tervezetét a Katolikus Tanítók Országos Bizottságában elfogadásra ajánlotta, a magyar katolikus tanítóképzésnek alapvető programját képezhetik. A tervezet lényege az volt, hogy az általános műveltség tárgyai a képző első három osztályában lehetőleg befejeztetvén, a negyedik évre a pedagógia és a gyakorlati kiképzés súlypontja maradjon. Nem kevesebb, mint heti 12 órát szánt a negyedéven a gyakorlati kiképzésre. Ebből nyolcat a próbatanításokra, kettőt előkészítés és bírálati megbeszélésekre és kettőt szemelvények olvasása és a modern pedagógiai mozgalmak megfigyelése címén. A bizottság, illetőleg az intéző felső körök az állami tantervtől való nagy eltérést nem látták jónak, de Guzsvenitznek sok eszméje diadalmaskodott és kiváló állami tantervűként úgy nyilatkoztak, hogy a katolikus képzőknek ez a tanterve az államinál jobb volt. Hogy a legújabb tantervben a katolikus képzők mégis csak másolják az államit, azt más okok eredményezhették. Talán, mert az állami tanterv is javult, talán, mert a katolikus képzők fejlesztése és személyi kiadásainak rendezése az államsegélyre támaszkodván, oportunosabbnak látszott.

Ugyanígy volt a képesítővizsgálatok legújabb szabályzatával. Minden képző felszólítatván az állami tervezetre vonatkozó véleménynyilvánításra, a mi intézetünk egy meglehetősen önálló vizsgálati szabályzatot alkotott, amelyben az osztályképesítők csak a III. év végén tartottak volna a reáliákból, a befejező képesítők a IV. év végén a pedagógia, nemzeti és gyakorlati tárgyakból. Az imént idézett okok itt is az állami szabályzatnak adták az elsőséget, de Guzsvenitz helyeselte a mi tervezetünket, ámbar — mint mondá — jelenleg, vagy talán: most már, meg nem valósítható. És hogy mennyire igaza volt a megboldogultnak, mutatja a legújabb képzői szakirodalom, amely a képzők öt évfolyamra való emelésének gondolatával kapcsolatban emlegeti a reáltárgyak befejezését az osztályképesítőn és a pedagógia egyeduralmát a befejezőn, valamint az egyszerűsítés helyett nagyon is bonyolulttá tett vizsgarendnek revízióját.

Itt említem meg, hogy Guzsvenitz az öt évfolyamra emelésnek nem volt nagy barátja. Nemcsak, mert nagy terheket ró a katolikus képzőket fenntartó hatóságokra, hanem, mert a képzést időben és költségben megdrágítván, még kevesebb jó elemet várhatunk főleg a férfitanítók közé és végül mert a képzés színvonala nagyon magasra emeltetvén a magyar népiskola átlagszükséglete fölé, hogy tanítóink lélek és szívvilága is kínó a kisgyermek lelki és érzelmi világának keretéből. Iskoláinknak kárára lenne, ha elemi tanítóink tanári, középiszkolai tanáraink egyetemi modorban adnának elő. Természetesen e felfogásával nem volt Guzsvenitznek szándékában képzőink fejlesztését megakasztani. Ő csak a lassúbb és biztosabb haladásnak volt híve, amely a

képzőt és az elemi iskolát, mint egymásra utalt intézményeket, párhuzamos összhangban kívánta erősíteni.

De nemcsak a képzésügyének volt nagy előharcosa Guzsvenitz, szerette ő a tanítót és az elemi iskolát is. Mindig pártfogolta szóban és írásban a tanítóknak minden igazságos mozgalmát és ő maga örömet fejezte ki előttem, hogy a magyarországi katolikus tanítóknak a nagyméltóságú magyar Püspöki kar által legutóbb, 1911-ben, kiadott egységes Rendszabályokban olyan szolgálati pragmatikát kap, amely amíg fölfelé megőrizi a szervezeti fegyelmet, addig lefelé a tanító társadalmi állásának és szak-képzettségének illő tiszteletét és tekintélyt biztosít. Senki sem volt továbbá, aki őszintébb örömmel üdvözölte volna a katolikus tanítóknak anyagi helyzetének jobbrafordultát. Sőt a jelen helyzettel sem volt még egészen megelégedve és még jobbat kívánt. A tanítóknak iránt való őszinte jóakarata és testvéri szeretet aggodalma csendül ki azon sorokból is, amelyeket az Egyházi Közlöny 1913. évi január 3. számában «A tanítóknak hangulatáról» írva, őket a francia pályatársak forradalmi és minden tekintélyt letipró vallás és nemzetellenes harcmodorától félti. Hogyan feküdt pedig szíven a katolikus népiskolák ügye, azt «A népiskolák államosításával járó veszélyek» cím alatt egyik katolikus nagygyűlésünkön tartott beszédében fejtette ki, ahol oly értelmű határozati javaslatot terjesztett a nagygyűlés elé, hogy: mondja ki a katolikus Nagygyűlés, hogy tekintve az állam felekezeten irányát, a népiskolák államosítását veszélyesnek tartja és tiltakozik ellene 1. a tanítás szabadsága nevében, mert úgy a szülőknak, mint az egyháznak természetes jog és kötelességük gyermekeik vallásos és keresztény szellemű tanításáról gondoskoni; 2. a nevelés szempontjából, mert a felekezeten iskolák, mint a vallás közönyösség melegágyai, vallásos meggyőződést nem biztosítanak és erkölcsi jellemet nem fejlesztenek; 3. az iskola szempontjából, mert a nem katolikus tanítók esetleges nagymérvű alkalmazásával megsérti a szülők vallási érzületét, veszélyezteti a családi és iskolai nevelés szükséges összhangját; 4. a tanítás szempontjából, mert rendeleteinek sokaságával a tanító szabad mozgását akadályozza, egyéniségének érvényesítését gátolja, szabad verseny hiányában az iskolai életet gépiessé teszi és a tanulókat folytonos kísérletezésnek veti alá; 5. a társadalom szempontjából, amelynek vállaira elviselhetlen terheket rak.

Akiben a katolikus iskola és tanító iránt ennyi a lelkes szeretet, annak meggyőződése és rokonszenve kifejezést keres kifelé is. És előttünk áll Guzsvenitz, a katolikus pedagógiának írásban és szóban tüzelőkü harcosa.

Vegyük először az író, amint hogy munkálkodását tulajdonképpen a tollal kezében kezdte, amikor fiatal káplán korában Szent Tamásnak tanulmányozásához fogott és búvárkodásának eredményéről Szent Tamás bölcséletének egy alapos ismertetésben számolt be. Ez az irodalmi felbuzdulása és sikere körülbelül abba az időbe esik, amikor dr. Kiss János praelatus úr, egyetemi tanár, akkor a temesvári teológiának már országos hírével oszlopa, a Hittudományi majd a Bölcséleti folyóiratnak megindításával a fiatalabb gárda számos tagjában élesztette a schola kultuszát. Guzsvenitz áttanulmányozta Szent Tamás Summájának mind a hat nagy kötetét, rengeteg aláhuzásokat és jegyzeteket készített és

talán itt szívta magába a gondolkodásnak és érvelésnek azt a vas következetességét, amely jellembe olvadva erős oldala maradt mindvégiglen. Garmadaszámra állottak a könyvek íróasztalán és hivatalos helyiségében. Mindenütt jelzések, jegyzetek, kivonatok. Állítólag nem jelent meg az újabb időben magyar nyelven pedagógiai munka, vagy jelentősebb cikk, beszéd, amelyet ő el nem olvasott volna. Írásaiban is, szinte számtalan cikket, értekezést, kritikát közölt katolikus tanügyi lapjaikban, nem a csengő szép stílus, nem a művészi kifejezés, ambar ez is mindig nyívs, volt a fő, hanem a való, a tartalom. Nincs egy mondata, amely egy-egy sentenciát nem tartalmazna.

Tankönyveiről, mert köztudomásúlag ez Guzsvenitz írói működésének másik tere, azt mondotta a Religio kritikusa, hogy színtelenek, hogy nem elég katolikusok. Nem szabad azonban szem elő téveszteniük, hogy Guzsvenitz ezeket a könyveket az írótól és kiadóstól együtt vette át. Alaptónusaikért nem lehet őt felelősségre vonni. De meg abban is sok igaz volt Guzsvenitznek, önmaga védekezett, hogy jobb ha az ő könyvei kevesebbet emlegetik a katolikus egyház érdemeit de tárgyi igazságuk mellett szellemben megbízhatók, mint ha praegnansan katolikus színezetük mellett felekezeti jellegüknel fogva a miniszteri engedélyezést meg nem nyerik, vagy ha megnyerik is, a kollégák a nem katolikus képzőbe tankönyvül el nem fogadják. Tény, hogy talán egy katolikus tankönyvírónak műveit semvezették be állami képzőbe olyan számmal, mint Guzsvenitzéit; főleg neveléstörténetét. Ez pedig mindenképen a katolikus tanügy nyereségét jelentette. Legfőjebb egyet lehetne tankönyvi bírálatánál nehézményezni, amit ő maga is ismételve beismert, hogy mely gondolkodású fogalmazását a növendékek, főleg a nőképzőkben, kissé nehezen tanulják. Saját tapasztalása alapján ezt is javította. Legújabbban Szervezet-tanában úgy a stílizálás folyékonyága, valamint a gondolattűzés és anyagrendezés áttekinthetősége tetemesen könnyült. Az igazi írói vénát és szerénységét egyaránt jellemzi, hogy elbírta a kritikát, sőt szívesen vette, ha figyelmét jóakaratólag egymásra főlhívták.

Mint *szónokot* is a szilárdság, határozott meggyőződés és erő jellemezte. E tartalmi vonások jól illettek testalkatához és előadási modorához. Mikor néhány év előtt a földművelésügyi és kultuszminiszteriumok a Köztelekben a képzőtanárok számára szociális tanfolyamot rendeztek s azoknak a végén a rendezésért a hallgatóság minden árnyalatából köszönetet mondott egy-egy képviselő, a katolikus képzőkörök nevében Guzsvenitz beszélt. Szinte elhült bennünk a vér, amikor az előtte szólók áradásai után ő úgy kezdte: amit mi itt e napokban hallottunk, tudtuk már azelőtt is, nemcsak tudtuk, hanem tanítottuk, sőt nem csak tanítottuk, hanem gyakoroltuk is. A szociális szeretet, áldozat és munka a katolikus egyháznak kétezeréves öröke. És a katholicizmus szociális multjáról olyan történelmi visszapillantást rögtönzött, az egyház szociális érdemeit oly melegséggel és annyi meggyőző erővel tudta festeni, hogy felszólalásának végén senki sem érezte szavaiból a tartott kurzus tartalmi lekicsinylést, ami neki sem volt szándéka, hanem mindenki csak annak az egyháznak hitvallóját tapsolta benne, amely egyházhhoz visszatérni az egyedül helyes szociális politika. Hasonló jelenetnek voltam tanuja a Pozsonyvidéki Római katolikus Népevelők

Egyesületének talán két évvel ezelőtt tartott közgyűlésén. A királyi tanfelügyelőség egy felekezetenélküli tanítókhaza érdekében plaidirozott és már-már eredményesen. Feláll Guzsvenitz és azt kérdezi: Hát kik vagyunk mi? Vajjon katolikus tanítók-e? És kiknek emeljük azt az intézményt, nemde önmagunk és gyermekeinknek? És a tömegpsychologia hulláma emelkedett és Guzsvenitz, illetőleg vele a katolikus tanítók ügye győzött. Egy év múlva ugyanez a téma volt szőnyegen a nagy-szombati gyűlésen. Guzsvenitz nem volt ott és a katolikus ügy kártváltott. Ez volt Guzsvenitz a szónok. És ez a Guzsvenitz hű maradt önmagához *mint tanár a katedrán is*. Már mások megírták róla, hogy egyéni módszerével nem magyarozott el mindent, hanem tanítványait önálló munkásságra kényszerítette. Ehhez én azt teszem hozzá, hogy büvös erővel bírt a növendékek eszébe és szívébe préselni, hogy amit tanulnak azt nem a tanár, nem a tanterv, nem az iskola, hanem az élet, az egyház, a haza, a tanítónak önjava kívánja meg kategorikus imperativussal. Ezért vált Guzsvenitz növendékeiből aránylag olyan sok hű katonája a magyar katolikus iskolaügynek és azért csalódott ő aránylag olyan kevésben közülük.

Láttuk Guzsvenitzben a tanítóképzés lelkes hívét, a tanítónak és iskolának érzőszívű barátját, a pedagógiai író és szónokot a nyilvános életben és az iskolában Befejezésül szenteljünk még egy futós pillantást *Guzsvenitznek a tanfelügyelőnek*. Mert ha igaz van ismételve idézett méltatójának, hogy Guzsvenitz katolikus tanügyi politikát csinált, amit eddigi szemléldéseink is megerősítettek, akkor kétszeresen illik ez a dicséret az ő tanfelügyelői törekvéseire.

Az ember mindenhova magával viszi egyéniségét. Ide is elhozta korán elhunyt tagtársunk tanügyi politikának nevezhető céltudatosságát, rengeteg tudását, erélyét, szeretetét, fáradhatatlan munkakedvét és hazájához, egyházához, Istenéhez utolsó lehetőségig kitarító hűségét.

Azon meggyőződésben élt, sokszor emlegette ezt, hogy a mi katolikus iskoláinknak versenyképeseknek kell lenniök az egész vonalon. Csak ez nemíthatja el — legalább egy időre — a vallásos nevelés elleneseit. Ez volt iskolaprogramjának forduló-pontja és mindent ebből a nézőszögből tekintett, mondott, cselekedett. Csak a kellő értelemben akarom vétetni, de amendó vagyok, hogy ha tőle függött volna, minden adományt, minden jótékonyágot az iskola számára szeretett volna lefoglalni. Modernséget, haladást kívánt mindabban, ami az iskola színvonalát emelheti, de egy jottányit sem áldozni a jogból, a hitből, az erkölcsből.

Hamar beledolgozta magát az ügyvitelbe. Ritka ember, aki a törvények és rendeletek tömkelegében annyira otthonos lett volna mint ő s ami fő, nemcsak a ű-t ismerte, de az egyház érdekeinek született ügyvédje volt s a megismert igazából nem engedett a miniszteriummal, de néha még saját főhatóságával szemben sem. A vezetés összpontosítására törekedett. Nem a bürokratizmus, hanem az erők összetevésének értelmében. Ugy vélte, hogy az az érintkezés, ami az egyházi hatóság és az egyes iskolák között jelenleg fennáll, nem elég arra, hogy ebben a nagy egyház-megyében az iskola és a középpont egy nagy szerves egésszé forrjon össze. Azt szerette volna, hogy a középpont, tudniillik az egyházi hatóság, közvetlen tapasztalásból győződjék meg az iskolák állapotáról,

1914. április 5.

hogy
ne esz
tort,
kérdés
félnek
pontot
járó tu
ismer
elismer
volna
reform
keze,
faluba
kerület
kiváló
dése él
sületi
taltunk
(pl. a S
sokszor
szembe
necsak
jóakar
épen
hozzáj
az illet
kiméle
igazsá
modora
tőle. E
szolgál
Erély
ket szí
De ez
cáfolni
ságaról
kezébe
felsőbb
a vilá
nyújt
értelme
désekk
szerzet
nek ké
két jól
által a
oldalú
mutatj
podása
nak fer
amely
egyész
keresik

Még
Guzsven
tulajdo
tem, c
rajzác
sége
a kath
hatlan
és min
egy m
gyöker
legfőbb
dógság
tartott
koroná

hogy a községek, iskolaszékek és iskolafenntartók ne csak akkor lássanak főtanfelügyelőt vagy főpásztort, amikor valami vitás dologi vagy személyes kérdést kell eldönteni, ami legtöbbször a másik félnek terhére ütven ki, csak odiozussá tette a közép-pontot, hanem hogy az iskola, tanuló, tanító, elüljáró tudja, lássa, ime én ezé vagyok, ehhez tartozom, ismer engem, figyelemmel kíséri törekvéseimet, elismeri érdemeimet, szeret engem! Ezért óhajtott volna a főtanfelügyelői intézményt valahogyan úgy reformálni, hogy annak gondos szeme, simogató keze, biztató szava elhasson, eljusson a legkisebb faluba is. Ezért szeretett elmenni, ha csak tehetné, a kerületi tanító-gyűlésekre, ezért jelent meg szívesen kiválóbb iskolai alkalmak és ünnepélyeknél. Érdeklődése élénkebbé tette főegyházmegyénk tanító-egyesületi életét, amit mi pozsonyaiak is örömmel tapasztaltunk és amelyet méltányolva új egyesületi körök (pl. a Sasvár-i) is alakultak. Ezért vette védelmébe sokszor az esperestanfelügyelővel vagy a plébánossal szemben a tanítót, hogy az az egyházi főhatóságban ne csak fegyelmi ügyeinek bíróját, hanem testvéri jóakaróját, szerető atyját láthassa. De viszont, épen mert mindig a pártfogó oldalról nézte a hozzájutott személyi ügyeket, ha meggyőződött az illető tanítónak hibás voltáról, vele szemben is kíméletlen tudott lenni. Páratlan szigorúsága és igazságérzete sok tisztelőt szerzett neki; akiket modora talán fájoan érintett, azok elidegenedtek tőle. Boesássanak meg neki, hiszen ő a szentügyet szolgálta, annak a javát kereste!

Erélyétől tartottak kissé zárdaiskoláink is, amelyeket szintén szorosabban akart a középponthoz fűzni. De ez is jószándékból történt. Meg akarta előzni és cáfolni a külvilágnak a zárdaiskolák elmaradottságáról szóló alaptalan meséjét. Olyan emberek kezébe akarta letenni a zárdai iskoláknak, főleg a felsőbbeknek, vezetését, akiknek képzettsége, állása a világgal való érintkezése stb. mindig elég garanciát nyújt a kor szükségleteinek megértésére. Helyesen értelmezett és üdvös hatások között tartott intézkedésekkel alkalmat óhajtott nyújtani, hogy a zárdák szerzetesi tanerői minél szélesebb látókört nyerjenek képzésükben és hogy főleg a nőképzőkben, egy-két jól megválasztott világi tanerőnek alkalmazása által az intézet belső szelleme is megóvassék az egyoldalúságnak a látszatától is. És hogy igaza volt, mutatja azon tanítónői kongregációinknak gyarapodása, amelyek a világgal több érintkezést tartanak fenn és a zárdának az a dicséretes törekvése, amely a clausurás rendeket is uniókba, provinciákba egyesítve a haladás módozatait a saját kereteikben keresik.

*

Még egyről nem szoltunk, ezt utoljára hagytam, *Guzsvenitzet, a papot*. Őt ezoldalról itten méltatnunk tulajdonképpen nincs is jogunk. És ha mégis fölemlítem, csak azért teszem, mert az egész embernek rajzához, markáns egyéniségének teljességéhez szükségesnek tartom. Az a lángoló lelkesedés, amellyel a katolikus nevelésügyet szolgálta, az a megíngathatlan következetesség és szívósság, amellyel mindig és mindenütt a katolikus egyház jogait védte, csak egy mélyen buzgó katolikus pap karakterében gyökerezhetik. Isteni Mestere, a minden tanítók legfőbb Esménye, bizonyára azzal fogadta őt: boldogság honába: . . . jó harcot harcoltál, hitedet megtartottad, ime eltételezett számodra az üdvösség koronája!

Munkaközben, váratlanul és nagyon korán érte a hirtelen halál. Mi, kik itt kegyelet és hálával iktatjuk bajtársunknak emlékét a magyar katolikus népnevelés évkönyveibe, azzal becsüljük meg őt, hitét, buzgóságát, fáradhatlan törekvéseit leginkább, ha eszméinek, szent lelkesedésének harcát lankadatlanul folytatjuk tovább. Hiszen a magyar katolikus népnevelés ügyének sok, nagyon sok Guzsvenitzre volna szüksége. Nekünk csak egy volt s az is olyan korán elveszett!

Sirodra téve, kedves pályatársunk! a szerető emlékezésnek e szerény palmaágát, haladunk, míg Isten erőt es időt ad a te utaidon és céljaid felé előre. Érezzük, tudjuk, hogy lelked az égből jóleső tekintettel követi lépteinket.

A mozi.

Irta: *Halász János.*

Amidőn az iskola kapuja megnyílik, hogy ismét és újra befogadja az ismeretekre éhes kis hadsereget, nemesak az egyszerű napszámos mezítlábás gyermeke, hanem a jól öltözött és jól táplált vagyonsabb osztályhoz tartozók gyermekei is bizonyos idegenszerűséggel és aggodalommal lépik át az eddig ismeretlen világba vivő küszöböt, melybe egyik-másik még járás közben is belebotlik, mert gyenge a test ereje a biztos járáshoz, pedig a gondos szülők már a gyermek első éve után szorgalmasan tanítják állni és járni kis csemetéjüket. És bizony a test sokszor nagyon is erőtlen.

Ha igaz a görög böles mondása: ép testben ép lélek, akkor igaznak kell lenni annak is, hogy gyenge testben gyenge lélek lakozik. Aminthogy az iskolába járó gyermekeknél ez csakugyan így is van. A test erejével nem mindig növekszik a lélek ereje is, mert a szülők egy jó része a gyermekével való foglalkozást nem tartja szülői kötelességei közé számítóknak. Így aztán a kis apró jószág ugyancsak kezdetleges lelki életi jelenségekkel lép iskolába.

Tudva, látva ezen gyenge lelki erőt, melyet inkább tehetetlenségnek, mint erőnek lehetne nevezni, bizony aggodalom fogja el még a jó tanító lelkét is, hogy felelősségének tudatában hogyan, miképen vezesse ki a kis embert a lelki sötétség fogházából a lelki világosság kapujába. A kapuból aztán tovább-tovább fel, magasra a lélek szárnyával a jóság, becsületesség, tisztesség és munkaszeretet eszméjéhez.

Amint az ismeretlen tájak bejához ügyes és a terepet, annak minden kis részét jól ismerő vezetőre van szükségünk, aki nélkül az ismeretlen táj útvesztőjében bolyongva talán soha vissza nem térhetünk oda, ahonnét kiindultunk, vagy talán vakmerő elhatározásunkért életünkkel is fizethetünk, épen úgy a kis gyermeknek a tudás, a lelki élet útján, a közlendő anyag ismeretével rendelkező, biztos kezű, lelkesedéssel dolgozó lelki vezetőre van szüksége, hogy majdan az élet útjait biztos léptekkel megjárhassa. Ilyen vezetőnek jegyezte el magát a tanító, hogy a kis lelkeket vezesse, tanítsa.

A legjobb eszközök megválogatásával, mégis félve indul el útjára és végtelen örömmel fogadja azokat, akik segítségére jönnek, munkatársaivá szegődnek.

Amíg a tanító munkatársait igen gyakran még a szülők köréből is csak csekély számban találja meg, addig az eredményes tanítás elérésében több segítő

eszköz áll rendelkezésére. A szorosan vett tanítás gyermekkorában a tanító tapogatózó kísérletekkel volt kénytelen idejét elvesztegetni. Kommeniusz Amosz János, a híres pedagógus Orbis Piktusával megvetette alapját a szemléleti oktatásnak, mely még napjainkban is alapját képezi az ismeretközlésnek.

Kommeniusz Orbis Piktusa után készültek már jobbnál-jobb szemléletképek, melyek a természetben be nem mutatható tárgyak szemléletében nagy segítségére vannak az oktatásnak.

Legújabbban az úgynevezett mozi szegődött a szemléleti oktatás szolgálatába. A technika csodálatos haladása folytán a mozi útján megnyiták a gyermekek előtt az eddig ismeretlen tájak az ó csodálatos szépségeikkel. A moziban vászonra vetik a föld különböző részeinek állat- és növényvilágát; feltárják előttük az édes anyaföld rejtett kincseit; megismertetik velük az emberiség haladásának fokozatait, az emberi ész és szorgalom létesítményeit. A természet csodás szépségeinek láttára pedig a lélek felemelkedik a Teremtő trónusához, meg tudja érteni az ember rendeltetését; megszereti a munkát, mely életet, tisztességet ad és megtölti az életet örömmel; belátja, hogy a nagy mindenség berendezésében meg kell állania mindenkinek azt a helyet, melyet a Sors kinek-kinek kijelölt.

Mindenre hathatós segítő eszköz volna a mozi. Igen volna, mert a mozi, még az ifjúsági előadásai-
val is nem ezt a célt szolgálja.

Amint lépten-nyomon tapasztaljuk, hogy a nagyok szórakozásairól nem hiányoznak a kicsinyek sem, amint az élvezetek utáni vágy hatalmába kerítette a felnőtteket, úgy a mozi előadások tárgysorozatában is, gyermekek is gyönyörködnek, pedig ezek programjában olyan képek szerepelnek, melyeket a felnőttek több-keveseb használnak végigélvezhetnek, de gyermekeknek nem valók. Épen azért a hatóságoknak kellene közbe lépni, hogy a felnőttek számára előadandó moziarabokat fiatal gyermekek végig ne élvezhessék. Mert most leglátványosabb, legszemérmetsértőbb darabok nézőközönségének fele gyermekek.

Nem azt akarom, hogy a mozi csak az ismeretterjesztő szemléleti oktatást szolgálja csupán, mert egy-egy ártatlan, mulattató film is helyet foglalhat az ifjúsági műsoron, hanem azt igen is, meg kell követelnünk, hogy a mozielőadások filmjei gyermekeinket meg ne maszlagolják. Volt alkalmam több mozielőadást végig szemlélni, de piruló aggodalommal gondoltam arra, ha jelenlévő tanítványaim kérdezzésem ellenére el találják az osztályban mesélni a látottakat.

Nem kisebb kifogás alá esnek erkölcsi szempontból az ifjúságnak szánt előadások sem, pedig ezek kelő hozzáértéssel és egy kis jóakarattal nagyban elősegítenék az iskola fáradságos munkáját. És itt is látunk egy-egy csiklandós tárgyú filmet a gyermekek elé tárva, sőt olyanokat is, melyek láttára még a jóízű felnőtt arcát is szégyenpír futja el.

Az ismeret, a látott dolog annál állandóbb és maradandóbb, minél tüzetesebb megbeszélés tárgyává tétetik. Tanítványaimmal a látott dolgokat megszoxtam beszélni. Már pedig egy lefolyt házasságtörés, nagy furfanggal kieszelt leányszöktetés, vagy jól előkészített rablógyilkos merénylet erkölcs-nemesítő hatással nincs a fogékony gyermeki szívre.

Arany János egyik szép költeményében a szívárvány ragyogó szépsége csalogatta a gyermeket;

képelete híddá változtatta a fénytörés tüneményét és fel akart rajt hatolni s mennyországba, fel, fel az égbe, a jóságos Istenhez. A mozi is viszi a gyermeket, de nem fel a magasba, hanem a gyermekcsinyek láttára a szülői tisztelet lábball tiprásához. Elviszi a gyermeket a büntanyák rejtekébe és kikergeti a züllés útjára.

Az iskola ezekkel ellenkező célt szolgál. Az iskola az erény útján akarja vezetni a tanulókat, tehát a jelenlegi mozi az iskolának nem munkatársa, hanem ellensége, melytől vissza kell tartani tanítványainkat. Mi tanítók ezt meg is tesszük, de mivel a tilalom áthágásával szemben semmiféle megtorlással nem élhetünk, sőt néha a szülőkkel is ellenkezésbe jutunk miatta, ebbeli törekvésünk alig mondható többnek a semminél. Pedig hiábavaló a fiatalok bűnösök védelme, a tanítóság és a társadalom néhány tagjának patronázs tevékenysége, ha a bűnözést megelőző tevékenység hiányzik. Már pedig a mai mozi, ezt a megelőző tevékenységet nem hogy nem szolgálja, de a gyenge gyermeki lelket megmetyelezi.

Épen azért radikális orvosszert kellene a mozi-színházak ellen alkalmazni. Mivel ezek tulajdonosai részint hozzá nem értésből, részint üzleti szempontból nem tudnak, vagy nem akarnak az ifjúságnak való darabokat adni, ugyanezen szempontból a felnőttek előadásaira tömegesen bocsátják be a gyermekeket; hatóságilag kötelezni kellene őket, hogy az ifjúságnak szánt filmeket egy, ahhoz értő bizottság engedélye alapján adhassák csak elő pénzbiroság terhe mellett, a felnőttek számára adandó mozilátványosságától pedig a 15 éven aluli gyermekek hatóságilag eltiltandók.

Igy megrendszabályozva a mozi az iskola segítő-társává lenne és örömmel ragadnánk meg az alkalmat, hogy tanítványainkat minél gyakrabban elvigyük oda, hol nemesen szórakozva, ismereteket haszonnal gyarapíthatnánk, melyre az életben lépten-nyomon oly nagy szükség lesz. De míg a mozi az iskola munkájával ellenkező úton halad addig oda az iskola a lábát be nem teheti.

A 15 éven aluli gyermekeknek a felnőttek előadásairól való eltiltása pedig meghozná azt, hogy a mozi hatása alatt keletkezett fiatalok rablóbandák, utcai betyárok, kalandra vágó és a korai élettel degenerált gyermeköngyilkosok száma apadna és a róluk irt hírlapi közlemények lekerülnének a napi rovatról, ami pedig csak úgy lehetséges, ha az ok okozata is megszűnik a mozik megrendszabályozásával.

TÁRCA.

Az iskola lelke.

Irta s a Kath. Iskolaegyesület március 18-iki közgyűlésén felolvasta Törökné Kovács Hermin.

A messze multból szép, színes emlékek zuhataga szakad reám. Emlékek, amelyek felfrissülten, mosolygósan, szeliden, rég megfakult képek hirtelen kelt, szívárványos ragyogásában vesznek körül. Emlékek: kiszakadt részek az emberi életből, hü és állhatatos kísérők, amelyek szeliden meglapulva követik életünket és alkalomadtán vidoran, fűgén szökkennek elő, mint a szolgálatra mindig kész katonák.

Val
képek
szelid
pent
ségü
vibrá
szaka

Eg
utcai
kás e
itt-ot

festet
ahogy
ben n

És oc
lyet
szépn
kedés

Lát
sorba
jövök
magas
molyg
kedik
kiterj

rácsz
sók, f
egy-eg
renés

És
napsu
tágas,
sánya
sében
karba

— M
Száva
Ber
nyujt
amott

a ked
fájdal
Val
zött.

fejköt
az asz
hogy
lom a
velők

tatlan
magas
mint v
ismer

— M
Száva
Oda

tozó,
kocsik
kadoz

Hír
dan ö
ijesztő
riadtá
szeme

Az
nyugt
mint
szeme

Valami különös, fátyolos messzeségben látom a képeket. Egy-egy alak elmosódó körvonalát; vidám, szelid és szomorú arcok sebes változását, felém röp-pent tekinteteket, puha légyságú és tüzes heves-ségű mozdulatokat. Mintha rég elcsendült hangok vibráló rezgését hallanám, elhalt kacajokat, megszakadt kiáltásokat, mélabús, forró sóhajokat...

Egy dunántúli városka széles, rosszkövezetű utcái kanyarognak előttem. Régi, alacsony, szomorú-kás egymáshoz simulásban összetapadó házsorok, itt-ott kiabáló indigó-kékre vagy mérges sárgára festett falak, hulló vakolatok, odább a sarki fűszeres, ahogy a boltja előtt áll és széles gesztusok kíséretében néhány fejkendő asszonynak mesél valamit... És odább, a magaslaton, a templom épülete, amely olyan impozánsnak, olyan kimondhatatlanul szépnek, hatalmasnak láttam... És a szelid emelkedéssel dombnak futó zárda-utca!

Látom, úgy, amint láttam — akkor, régen, lánc-sorba futó éveimnek elején. Iskolatáskával karomon jövők nap-nap után erre. A zárda felé. Amely félelmes magasságokba szökve, némán és titokzatosan, gomolygó szürke ködök árnyékába feküdten illeszkedik az utca sorába. Benn a hűvös lépcsőházban kiterjesztett szárnyú szoborangelvények, merev vas-rácsszegélyzet és tovább néma, hosszú, kongó folyosók, fehérre festett, szomorú, kicsi, csukott ajtók... egy-egy könnyű, siető lábdobbanás, halk megcsörrenése a rózsafűzér nagy fekete gyöngyeinek...

És künn, a Szűz Anya szobrával ékes, virágos, napsugaras, mosolygó zárdaudvar és a leányiskola tágas, világos, nyitott ablakú termei, ahonnan harsányan, számos, fiatal leányhang üde összecsendülésében, komolyan és fáradhatatlanul csapnak ki a karban mondott lecke élesen tagozott mondatai:

— Magyarország folyói ezek: Duna, Tisza, Dráva, Száva...

Benn a teremben, hosszú, zöldre festett padok nyújtóznak, a falakon térkép, természetrajzi képek, amott a számológép, a nagy fekete tábla, a dobogón a kedves testvér asztala fölötté a fehér falon, az Úr fájdalmas, szenvedésteljes szomorú keresztje...

Valahol ott ülök a padban, a többi gyermek között. Látom a kedves testvér meglíbbenő, havas fejkötőjét, fehér, finom kezét, ahogy ott nyugszik az asztal lapján és néha, szinte ütemesen emelkedik, hogy jelet adjon a lecke további gyakorlására. Hallom a körülöttem zsongó szavakat és tudom, hogy velők tartok én is komolyan kitartóan, fáradhatatlanul, felemelkedő és leeső hangsúllyal, mint a magas hullámokba szökő, majd esenedő áradat, mint valami különös, monoton, egyhangú ének, amely ismeretlen, messzi tájakról fakad.

— Magyarország folyói ezek: Duna, Tisza, Dráva, Száva...

Odakünn süt a nap; lepkék kergetőznek az illatozó, színes virágszönyegek felett. Az utcán néha kocsik robognak; dübörgésük zaja elfúltan, tik-kadozva ér ide...

Hirtelen csend lesz. Az erős, határozottan, szilárdan összecsendülő hangok muzsikája után, szinte ijesztő csend. A sok szőke barna leányfej kicsit riadtan emelkedik fel... nagyranyiltan néznek a szemek...

Az apáca feláll. Fehér fejkötőjének szárnyai nyugtalanul libegnek; finom fehér arca, ami olyan, mint valami sápadt virágszirom, mosolytalan és szemében nagy, döbbenő komolyság ül.

Hallom a nyugodt, szenttelen hangját:

— Nem tanultok eleget, gyermekek. Nem tanultok. Pedig ma holnap itt a vizsga...

És mi ijedten nézünk össze. Nem tanulunk eleget...

Kimos feszültség ül a szívünkre. Büntudattal hajolnak le a leányfejek, melyek néha vad rakoncátlansággal szegették hátra; szorosan csukódnak össze a pihenni alig tudó, lármás ajkak és a vidám gondtalanság helyébe nyugtalan izgalmak telepednek. A nagy fekete tábla fenyegetően int felénk; a térképek mogorván lapulnak a falhoz, az állatvilág festett alakjai mintha vad ordítással szabadulnának menten reánk.

És körülöttünk, a levegőben, ég és izzik valami tüzes, sorvasztó lehelet. Ami rászabadul a torkunkra és mintha fojtogatna. Ami változékony és szeszélyes. Ami elfogott abban a pillanatban, amikor először dobogtatta meg szívünket, halkította meg hangunkat, fojtotta el a künn való életben gyakorolt szokásainkat, csendesítette el óhajainkat, alakította át vágyakozásainkat és ünnepiessé tette minden vele töltött pillanatunkat. Ami csodálatos színekbe öltöztette ezt a termet, ami megfoghatatlanul széppé tette a körülöttünk ékeskedő primitív rajzokat. Félelmissé és kívánatosá a nagytáblát, titokzatossá a térképet és csaknem szentté a dobogót, sárgára festett egyszerű asztalával, kiült nádszékeivel...

Az iskola lelke. Ami ott él, dobog és lüktet a legszegényebb, legelhanyagoltabb, leggondozatlanabb, leghianyosabb szomorú kis falusi iskolában is, ugyanazzal a hévvel, ugyanazzal a hatalmas átalakító képességgel, ugyanazzal az egész jövőendő életre kiható befolyással, azzal a buzdító, tüzelő, lelkesítő lánggal. Ami nyomon kísér életünk későbbi folyásán és megaranyozza a visszaemlékezéseket, napsütötté teszi az egyszerű, néha komor termet és szépségben teljessé az ott töltött esztendőket.

Változik a kép. Lassan futnak el lelki szemeim alatt az elmúlt esztendők. Homályba borul a zárda napos virágos udvarával, hosszú, kongó folyosóival, titokzatosan csukott, homályos üvegű emeleti ablaksorával, a néma, kicsi fehér ajtókkal, kiterjesztett szárnyú angyalaival...

Egy-egy arc mosolyogva, magasra kiemelkedetten, élesen körvonalozva tekint vissza reám, egy-egy ismert, régen hallott, csaknem elfeledett hang csendülését hallom.

Peregnek a hosszú, nehéz esztendők, mint gyöngy-sorba fűzött szemek...

És egyszer, egy napon ismét ott állottam az iskolateremben.

Mintha álom lenne, ahogyan odajutottam. Két lusta, kövér lovacska dögött vele; hosszú, poros, fakkal szórványosan teleültetett országúton és nyáriás tüzességgel süttöt felettem a szeptemberi nap, virágok színes árja öntötte el jobbról-balról a mezőket, a távolabb sötétlő, dombnak futó erdőket. Madarak trilláztak a levegőben és a poros, szegényes falak utcáin, ahol átkocogtunk, a kis kapuban állva, parasztasszonyok tartották ernyőként tenyereiket szemek fölé és mezitlábás gyerekek futottak a kocsni után.

Örültem és mégis olyan nagyon fájt a szívem, mint ahogy biztonnyal remegő félelemmel teszi meg első szárnypróbálgatását a fészkeből kiröppenő fiatal madár. A kocsis nagyokat pattantott ostorával:

— Gyí, Fako, gyí!
 És én csendesen sirdogáltam a hátsó ülésben. Ma se tudom, mennyi ideig tartott ez a kocsikázás. Valahol az útszelen magányos koresmára akadunk. A ven paraszt megállította lovait.

— Ha nem veszi sértésnek, kisasszonyka, én ehesezőnek. Meg a garatom is elakadt. Talán teccene enni valamit?

Nem kívántam semmit. Le se szállottam a kocsirol. Kicsit féltem is. A jószívű csárdásné vagy ötször is kiszenderedett:

— Talán ezt, talán azt tetszene parancsolni?

Örültem, amikor indulhattunk. A paraszt körülmenyesen kászolódott fel és nagyon csóválta a fejét.

— Hej, haj...

Alkonyodott, mire megláttam a falumat. Ugybe volt ékelődve lombba borult dombok közé, mintha zöld bársonnyal párnázott skatulyába helyezték volna nagyon gyöngéd, óvatos ujjak. A hanyatló nap tüzes, bíboros sugarakat öntött reá.

Azután, egy napon ismét ott állottam az iskolateremben.

Áhmos padosrok nyújtóztak benne, a falakon térkép, természetrajzi képek, amott a számológép, a nagy fekete tábla és a dobogó, sárgára festett asztalával, felette a fehér falon az Úr fájdalmas, szenvedésteljes, szomorú keresztje...

És a padosorokban kerek, pufák, piros arcú gyerekhad, nagyranylt, csodálkozó szempárok sokasága, üdvözlésre készséggel felnyit ajkak:

— Dicsértessék a Jézus Krisztus.

Ebben a pillanatban, nagy, tüzes, forró érzéseknek reám szakadtában, szédülten és feldobbanó szívvel éreztem meg újból az iskola lelkét. Ami ott él és lüktet változatlan épségben, romlatlanul, pergő esztendőknek minden atalakitó erejétől megkímélten, a legszegényebb, legelhagyatottabb iskoláknak falain belül is, de amit másként, más formában, más hatásokkal, de ugyanolyan erővel érez meg az, aki azért jött, hogy lelkének kincseit bőségesen, adakozó kezekkel hintse szét, aki kitárt karokkal áll egy új élet küszöbén és szeretné, hogy mindazokat, akik segítségére, támogatásra szorulnak, akiknek gyenge kezeiből hiányzik az örvényeket megvilágító fényes lámpa, odaölelje keblére és jóságos, boldog, gyönyörűsége, igazán emberi érzések parancsaként, állassa őket minden támasszal. Ez az érzés az, ami a tanítót hivatásának magaslatára tudja emelni, ennek erős, szilárd, tudatos hatása adja az erőt, hogy göröngyös pályáján rendíthetetlenül haladjon előre, ez képesíti szívét, a nagy, általános, emberszeretettől áthatott valódi jónak befogadására, ez buzdítja, ez lelkesíti, ez segíti nagy áldozataira.

Mintha sugaras fényzőn venné körül, úgy emlékezem arra a napra. Gyönyörű volt. Künn szinte perzselve égett a nap és ragyogó csikokat szántott a gyerekefejek fölé, a nagy, fekete táblára, a barátságosan fehérlo falra, mintha kincseinek gazdag ajándékával szándékosan emelné a pillanat szépségét.

Csend volt... Pillanatra lecsukódtak szemeim... És villánszerűen éreztem meg újra a régi, fátyolos ködökbe burkolt képet:

Künn, a zárdazudvaron pompázó szépségben virul a tarka virágszőnyeg... halk, alig koppanó léptek nesze hallatszik a hosszú, kongó folyosókról... Titokzatosan csukott, homályos üvegü emeleti ablaksorok, mint fáradt, beteg szemek, néznek le

reám... és előttem, körülfolyna játékos naparannyal, glóriás sugárzással a Szűz Anya szobra... Sárgaszárnyú lepkék kergetőznek...

Most... most lépem át elfogódott szívvel a küszöböt...

És felzúgnak hirtelen, harsányan, lágy, puha éányhangok üde összeesendülésében a hajdani, rég elhalt szavak:

— Magyarország folyói ezek: Duna, Tisza, Dráva, Száva...

És magam se tudom hogyan: lassan, puha mozdulattal, jelt adóan emeltem fel a kezem...

HIREK.

Szokoly István bussai kántortanító síremléke.

Halátlanság volna tőlünk, utódoktól, ha nemzetünk nagyjait jeltelen sírokban hagynók pihenni s bár a pihenés époly jól esik a csöndes, szerény hantok alatt, amelyek nem ragyognak s nem parancsolnak bámulatot, mégis a kegyelet ellen vétenénk, ha meg nem jelölnék azt a sírhelyet, ahol egy apostollelkű néptanító várja az eljövendő elismerést, jutalmat, feltámadást. Fölületesek, önmagunkkal szemben igaztalanok volnánk s nem lennénk méltók arra, hogy a nemzetnevelésben a fáradhatatlan hű munkásnak helyébe lépünk, ha meg nem jelölnék ezt a sírt példa és intelem gyanánt, a hivatásukat nem értő utódoknak: Allj meg e sírnál ember: itt pihen, aki a népet önmagánál is jobban szerette! Közismert Szokolynak hivatásszeretete s fáradalmakat nem ismerő munkássága, mellyel fényesen beigazolta azt a nagy igazságot, hogy szorgalommal a legdugottabb faluban működő tanító is kiemelkedhetik az ismeretlenség és névtelenség homályából. Szokoly kezdettől fogva tevékeny, munkás tagja volt a *Katholikus Tanügyi Tanácsnak* s a *Katholikus Tanítók Országos Bizottsága* erkölcsi kötelességének tartja, hogy nemzeti kultúránk fáradhatatlan nagy munkásának emlékét méltóképen megörökítse. A megindított gyűjtés — lassan bár — de mégis eredménnyel fog járni. Február 22-iki számunkban nyugtáztatott:

155. — K.

Újabb adakozások:

Tóth Géza, Jászó	1.— K.
Podhorszky Antal, Liptótelecska	3.— „
Harsányi Ferenc, Bakonyág	60 „
Vilcek Gyula, Kismaros	2.— „
Számord Ignác, Esztergom	5.— „
Zelliger Vilmos dr., Budapest	5.— „
Horváth Ignác, Szekszárd	2.— „

Összesen: 173.60 K.

Kérjük a tanügy barátait, hogy e kiváló tanítómester emlékére küldjék be bármily esekély adományukat nagys. és ftdő Zelliger Vilmos dr. (Budapest, VI., Érsek-u. 2.) pénztáros úr címére.

A mozgófénykép és az iskola. A kinematografikus képek rendszeres alkalmazása a tanítás szolgálatában úgy látszik, a megvalósulás előtt áll. Errol

tett tanúságot a nagyszabású bemutató előadás is, melyet e héten rendezett a Magyar Tanítók Otthona Kulturszinpada dísztermében (IX. ker., Kinizsy-utca 16. sz.). Világszerte szóval és írásban hirdetik a kinematografia nagy jelentőségét a szemléltető oktatásban, mert a film jóvoltából részt veszünk mindenben, ami a világon történik, e film meghódítja a világot, közelebb hozza egymáshoz az embereket, legyőzi a tér és időbeli különbségeket. *A film nyelvén mindnyájan értünk!* A film szemléltet olyan tudományos megfigyeléseket és kutatások eredményeit is, melynek eddig az emberek milliárdjai előtt teljesen ismeretlenek voltak. A film napjainkban nagy eszmék és elvek hirdetője, magáénak mondhatja a szó, írás és kép összes erőit hatványozott mértékben. Ezeket a rendkívüli erőket és előnyöket rendszeresen kívánja alkalmazni most a Magyar Tanítók Otthona a tanítás szolgálatában s a bemutató előadás arról győzött meg bennünket, hogy törekvése fog is sikerülni s ezzel megalapítja az új iskolát, mely valóban az életet ismerteti meg, arra nevel és készít elő. E héten «Az erdőről» rendezett kinematografiai bemutató előadást azzal a céllal, hogy egyrészt megismertesse azt a rendszert és azokat a módokat, melyekkel a kinematografia a tanításba mint annak szerves része beilleszthető, másrészt megismerteti az iskolai felvételek előkészítésére alapított Pedagógiai Filmgyár eddigi működését olyképen, hogy felvételeiből a mozgófénykép, heti hirdők (Pathé-újság, Gaumont-hirdő) mintájára szemelvényeket állított egybe. Az előadás a legmagasabb körökben és a főváros minden körében nagy érdeklődést keltett és általános tetszést aratott. Az előadást

Ágotai Béla, a Magyar Tanítók Otthona elnöke vezette be. Megnyitó beszédében rámutatott azokra az okokra, amelyek a Pedagógiai Filmgyár létesítését szükségessé tették és ismertette a Magyar Tanítók Otthona pedagógiailag vezetett iskolai mozgófényképes előadásait. A bemutató előadás tárgya: «Az erdő» volt. Megismertették a hallgatósággal a különféle hazai, külföldi és exotikus erdőket, majd az erdő növényvilágára került a sor. A mozgóképen bemutatták a nevezetesebb hazai és európai erdőket (Badaacsony, Magas Tátra stb., Harzi erdők, Óriás hegység, Fekete-erdő, olajfa-erdő, cipruserdők, pálmaerdők és a különféle őserdők). Az előadás második része az erdő kihasználásának módzatait ismertette: faszénégetés, a fa mint tüzelőanyag, az épületfa, papírgyártás stb. A harmadik rész az erdő állatvilágával ismert meg bennünket. Az előadás végén szemelvényeket mutattak be a Pedagógiai Filmgyár eddigi álló- és mozgófényképfelvételeiről, mely felvételeknek, tekintettel arra, hogy hazánk földrajzi, természetrajzi, néprajzi érdekességeit és szép vidékeit mutatják be, a tanító szempont mellett nemzeti szempontból is nagy jelentősége van. Ezek a szemelvények a következő tanítási egységeknél kerülnek felhasználásra.

Mária énekeink *legszebb gyöngyei, 100 szebbnél szebb ének díszes orgonakísérettel, 2 részben. Egy-egy rész 3 kor. együtt a kettő 5 kor. 48 csinos és dallamos orgonadarab 2-40 kor.*

385-5

Zámbó Károly kántor, Szeged.

Iskolai ünnepélyek.

Szerkesztette:
GYÓRFFY J.
igazg.-tanító.

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent ezen gyűjteményes munka részletes programot ad a népiskolákban köteles és szokásos mindennemű iskolai ünnepségre. A 330 lapra terjedő munka

ára kötve 2 korona

Külön füzetekben is megjelentek az egyes ünnepélyekre egybegyűjtött alkalmi költemények és beszédek. Mint időszerűt ajánljuk a tisztelt tanító urak és iskolafenntartók szives figyelmébe a következőket:

Tömeges rendeléseknél árkedvezményt nyújt a kiadó Szent-István-Társulat ♦♦♦♦

1. Az ezredik év emlékezete (május 2.) A koronázási évforduló (jun. 8.) IV. füzet; ára 24 fillér.
2. Madarak és fák napja (május 20.) VIII. füzet; ára 24 fillér.
3. Békenap (május 18.) IX. füzet; ára 28 fillér.
4. Az iskolaév záróünnep. I. füzet; ára 20 fillér.

Megrendelhetők a Szent-István-Társulat kiadóhivatalában (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. szám.)

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata köte-
lezőnek nyilvánította a katolikus. iép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét

KIADÓHIVATAL :
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE :
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes sza-
vának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közölhetnek, melyek-
nek díja előre lefizetett.

**A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk.
Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.**

Esztergomi érseki megye.

Jókői (Nyitra m.) osztálytanítói állásra pályázat hir-
detetük. Törvényes lakás és fizetés. Tót nyelv tudása
szükséges. A kérvények *ápr. 14-ig* betérjesztendők, az
nap választás. Kerületi tanfelügyelő. 476 1-1

Kassai egyházmegye.

A szemelnye rendes javadalmaszú róm. kath. kán-
tortanítói állomásra pályázatot hirdetek. Határidő *ápr. 19.*
Tót nyelv bírása szükséges. *Vasskó József* esp.-pléb.
(Sáros m.) Zboró. 480 1-1

Nyitrai püspöki megye.

Dombelve (Trencsén m.) ruclovölgyi róm. kath. isko-
lához okl. tanítónó kerestetik. Fizetése államségéllyel
1200 kor. és természetbeni lakás. Tót nyelv bírása szük-
séges. Határidő *ápr. 15.* Iskolaszéki elnök, *Spanyár Ist-
ván* plébános. 475 1-1

Pécsi egyházmegye.

Pályázat a baranyaszentlőrinci államilag segélyzett
róm. kath. elemi népiskolában lemondás folytán meg-
üresedett II. sz. osztálytanítónói állásra, f. é. apr. 16-án
d. e. megejtendő választásig az 1913. évi XVI. t.-c. szer-
int biztosított javadalmakkal; melyekhez a hitközség a
kétszobás lakás, honyha, élestar, faskamra, 20 korona
kért pótlékon kívül százszáz koronával járul. Csak róm.
kath. tanítónó pályázhat, A kellően felszerelt (oklevél,
keresztlevel, működési s magyar állampolgársági bizo-
nyítvány) kérvények *ápr. 15-ig* az Egyházkerület ft. tan-
felügyelőségéhez: Baranya m. Nagybecsredre küldendők.
Iskolaszék. 482 1-1

A mecsekszakáli és orffüi kántortanítóságra pályáza-
tot hirdetek nők számára is *ápr. 15-ig.* Az első hatszáz
korona és természetbeni lakás, amásodik 698 K, helyi ve-
gyes és természetbeni lakás, a többi államségély. Abali-
get, (Baranya m.) *Iskolaszéki elnök.* 481 1-1

A romonyai (Pécs mellett) róm. kath. kántortanítói
állásra újból pályázat hirdettek. Jövedelme: 1. a róm.
kath. hitközségtől évi 900 kor., 2. a pécsváradi alapít-
ványi uradalomtól 272-16 kor., 3. 2 hold 1033 ööl
szántóföld, 4. 1097 ööl rét, 5. a pécsváradi alapítvány
uradalomtól saját használatra 20 kbm. tűzifa a házhoz
szállítva. 6. 3 szobából, 1 konyhából és gazdasági mel-
léképületekből álló lakás. 7. 287 ööl kert, 8 stola kö-
rűbelül 20 kor. Kötelmeit a díjlevel írja elő. Teljesen
felszerelt pályázati kérvények *ápr. 19-ig* bezárólag nyuj-
tandók be az iskolaszéki elnökséghez. A kántori próba
ápr. 20-án d. e. 9 órakor, mely után választás. Püspök-
bogád, u. p. Nagykozár. *Bódy István* iskolaszéki elnök.
477 1-1

Szepesi püspöki megye.

Árva-Hrustini róm. kath. k.-tanítói állomásra *május*
1-re pályázat hirdettek. *Iskolaszék.* 460 2-3

Szombathelyi egyházmegye.

A lenti-i (Zala vm.) róm. kath. kántortanítói állásra
ápr. hó 15-ig pályázat hirdettek. Javadalma; lakás, kert,
helyi járandóságokból (föld, rét, legeltetési jog, tűzifa,
karcz buza, rozs, lélekpénz, temetési stóla stb.) taní-
tói 214 kor., kántori 407 kor. készpénz érték és megfe-
lelő államségély. Pályázhatnak erkolcsi kifogás alá nem
eső, róm. kath. okleveles, kántori képesítéssel és jártas-
sággal bíró, avagy ennek hiányában kellő zenei készült-
séget igazoló, orvosilag is igazolt ép, egészséges szer-
vezetű, katonai kötelezettségnek egeet tett eddigi meg-
nem szakadi alkalmaztatásukat igazoló, esküt tett honos
tanítók. A kántortanító kötelmeit a díjlevel szabja meg.
A kérvények az iskolaszék elnöke címére küldendők.
Elkésétt, kellőleg fel nem szerelt kérvények figyelembe
nem vétetnek. *Iskolaszék.* 474 2-2

Badafalvára (pósta Nagyalva, Vas vm.) németül is
tudó osztálytanító, esetleg tanítónó, kerestetik törvényes
fizetés, a törvényes lakás helyett egy butorozott szoba
fűtéssel. Pályázati határidő *ápr. 19.* Kérvények a plébá-
nahivatalhoz intézendők. 484 1-2

Váci egyházmegye.

Kocsér (Pest m.) Kálmán tanyai iskolájához a jelen
iskolai évre helyettes tanító kerestetik. Javadalom: havi
80 kor. és lakás. Pályázati határidő *ápr. 15.* *Iskolaszék.*
478 1-1

Veszprémi egyházmegye.

Simonfára (Somogy), hol a kántortanítói állás szept.
1-én valószínűleg üresedésbe fog jönni, a tanév végéig
esetleg szept. 1-ig segédtanító kerestetik, ki kántoriakat
is tud végezni. Fizetése: 800 koronának a helyettesítés
tartamára eső részlete és lakás. Állás azonnal elfogla-
landó. Kérvények *ápr. 9-ig Gyenei György* plébánoshoz
Zseliczklakra (u. p. Simonfa) küldendők. 483 1-1

Bakonyzentkirályi fiókegyház róm. kath. kántortani-
tói állása betöltendő. Javadalma: 3 kat. hold 819 ööl
föld, 56 kor. munkaváltság, 30 m. rozs, 112 kor. par-
pénz, 16 m. tűzifa, 67 kor. alapokból temetészéna, 702
kor. államségély, új lakás. Mindennapi tanköteles 60.—
Kötelességek díjlevelileg. Választás napján *ápr. 13-án.*
Husvéthéltón 10 órakor személyes megjelenés kivantá-
latás próbaénekléssel. Veszpremvársany vasú állomásra vá-
lasztás reggelén kívánatra kocsit küldetik. Pályázati ira-
tok Csesznek (Veszprém m.) plébániára kéretnek.
479 1-1

A somogyisimonyi-i kántortanítói állásra a pályáza-
t a «Népnevelő» 11-ik számában hirdetett feltételekkel
ápr. 14-ig meghosszabbítatik azzal, hogy nótanítók is
pályázhatnak. 485 1-1

Stephaneum nyomda r. t. Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28a.